

מלאכת מעמר

ליקוט פירות מפוזרים

שמות ה, יב

ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקושש קש לתבן (ופרש"י: לקשש קש לתבן, לאסוף אסיפה, ללקוט לקט לצורך תבן הטיט. קש לשון לקוט, על שם שדבר המתפזר הוא וצריך לקוששו, קרוי קש).

שלח טו, לב

ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת.
תרגום אונקלוס: והווי בני ישראל במדברא ואשכחו כד מגבב אעין ביומא דשבתא.
תרגום יונתן בן עוזיאל: ואשכחו סהדא ית גברא כד תליש ועקר קיסין, ביומא דשבתא.

שבת עג, ב

אמר רב[ה] [ה] האי מאן דכניף מילחא ממלחא, חייב משום מעמר. אביי אמר אין עימור אלא בגידולי קרקע (ופרש"י שם: שצבר מלח ממשרפות מים ... שממשיך לתוכו מים מן הים, והחמה שורפתן והן נעשין מלח, ואותו חריץ קרי מילחא).

שבת צו, ב

אמר רב יהודה אמר שמואל מקושש מעביר ארבע אמות ברשות הרבים הוה. במתניתא תנא תולש הוה. רב אחא ברבי יעקב אמר מעמר הוה (תלושין ומפוזרין היו ועמרן, רש"י).

משנה ביצה לג, א

מגבב מן החצר ומדליק.

רמב"ם הל' שבת פ"ח ה"ו

המקבץ דבילה ועשה ממנה עגולה, או שנקב תאנים והכניס החבל בהן עד שנתקבצו גוף אחד, הרי זה תולדת מעמר וחייב (מעשה רקח שם: בהנהו שאני, דכיון שדרך לעשות דבילה וכיוצא כשהם יבשים דוקא, תו לא קפדינן אם עשאם בבית או בשדה. ועוד דבהנהו זו היא גמר מלאכתם).

שוע"ר סי' שא

א מצד הסברא, שההוצאה וההכנסה מרשות לרשות אינה נקראת בשם מלאכה כלל ... הא למדת שההבאה שהיו מביאין מביתם שהוא רשות היחיד אל משה העומד במחנה לוי, שהיא רשות הרבים, נקראת הבאה זו מלאכה.

שוע"ר סי' שלג

א אוצר של תבואה או של כדי יין ... אסור לפנותו לדבר הרשות מפני הטורח, אבל לדבר מצוה, כגון להכניס שם אורחים, או שאר סעודת מצוה, או לקבוע שם בית המדרש, מותר לפנותו.
ו ואינן נקראים אורחים אלא שבאו מעיר אחרת ... אבל כשזימן חבירו שבאותה העיר שיסעוד אצלו, אינו נקרא אורח וסעודת הרשות היא.

שוע"ר סי' שלה

ה נתפזרו לו פירות בחצר אחת הנה ואחת הנה, מלקט מעט מעט ואוכל, ולא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקופה, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול.

שוע"ר סי' שמ

טו המעמר הוא מאבות מלאכות שהיה במשכן בסמנים הזרועים.
ואין עימור אלא כשמאספו במקום גידולו, כעין קמה קצורה, שמגבב השבלים במקום גידולן. וכן המאסף פירות ומקבצן יחד במקום שנפלו מן האילן. אבל אם נתפזרו במקום אחר, מותר לקבצם כמ"ש בסי' של"ה.
ואין עימור אלא בגידולי קרקע, אבל מדברי סופרים אסור אף שלא בגידולי קרקע לקבצם במקום גידולם, כגון לקבץ מלח ממשרפות המים ששורפתן ונעשים מלח וכן בכל כיוצא בזה.
(ויש אומרים שהמדבק פירות עד שנעשו גוף אחד, חייב משום מעמר, אפילו שלא במקום גידולם כגון) המקבץ דבילה ועשה ממנו עיגול, או שנקב תאנים והכניס החבל בהם עד שנתקבצו ונעשו גוף אחד, הרי זה תולדת מעמר וחייב. וכן כל כיוצא בזה (וצריך להחמיר כדבריהם).

שוע"ר סי' תקא

ז במה דברים אמורים בחצר, אבל בשדה אסור ללקט עצים ... לפי שדרך עצים להיות גדלים בשדה, והמלקט שם עצים נראה כמעמר דבר במקום גידולו ... ולפיכך אפילו מן המכונסים שבשדה אסור ליקח. גזרה שמא יקח מן המפוזרין ונראה כמעמר.